

אחות עמים

לא רק ילדים יהודיים זוכים לעבוד לפרנסתם בשווקים. פואד בן היו מגיש כל בוקר מלוד, מבלה את יומו בשוק.

הכרמל במכירת משקאות לסוחריו השוק. מה לעשות? צריך לאכול. ולשם כך צריך לעבוד. השאלה, מתי תצליח ישראל של שנת 1970, לפתור את בעייתם של ילדים מוזנחים אלה.

תקווה, לפני עגלת הילדים הרעועה מלאת הפטרז'וליה. "למה את לא לומדת, דליה?" הוא מתביישת, אחר מתגברת: "אני צריכה לעזור בבית. אבא שלי זקן, לא יכול לעבוד. עכשיו אני גם צריכה לעזור לסבא וסבתא שלי. הילדים שלהם, הודים שלי, כולם במילואים, ואין מי שיביא להם כסף. אם לא אני, לא יהיה אוכל".

"וכמה את מרויחה?"
"זה כמו הפיס. פעם אני מרויחה, ופעם חבל בכלל על הזמן שעמתי פה."

★ ★ ★

החיים בזכר

ס כוונים עזובים. שש ל"י ליום. עשר ל"י לשבוע.

אבל בשביל מאות ילדים אלו בשוק הכרמל והתקווה ובעשרות מקומות אחרים, לירות עלובות אלה הן ההבדל בין שטן שבעה לריקה. למען לירות עלובות אלו מנסידים מאות ילדים בארץ את בית הספר, ממשכנים את עתידם, ומבלים את ההווה בסביבה מרעב והורסנית לגופם ולנפשם כאחד — כגון שוק הכרמל של תל-אביב. אפילו לעקרת-הבית המגיעה לשוק ל"שעתיים קניות, אין השוק מקום מרגיע. רחובו הראשי הוא מערבולת רותחת של גברים ונשים אחוה דהקבלתינית ל"ריסון: לקנות, לקנות — ובזול, בזול. את התרנגולת הרכה יותר, העגבניה הגדולה יותר, הצעיף הוול יותר. כאן אין מלחמה, אין מצב בטחוני, אין עיסקות חבילה. כאן יש רק סלים.

אולם יצחק ואהרון ודליה ומאות אחיהם לגורל אינם רואים רק את הרחוב הראשי. הם מכירים גם את הסימטאות. הן סימטאות הצרות, המלוכלכות, מלאות הן זוהמה — ולא רק הפיזית: ערימות אשפה, עצמות, ראשי תרנגולות, מעיים וסתם ססוי לת — הכל מגואל בנוצות, דם וסחי.

★ ★ ★

עזובי החיים

ב תוך כל זה חיים הילדים — ואף יותר:

הם רואים את האשה הבלה, הלבושה מעיל ארוך ועלוב, הנעצרת ליד ערימת אשפה ומתחילה לחטט בתוכה, כשאחריה כבר ממתנה אחרת בתור.

זהו שוק המציאות האמיתי: מהרגליים של התרנגולות אפשר לעשות מרק לשבוע שלם. יש צורך רק להתכופף לתוך הערימה ולחטט. גבר זקן, שומר לילה לשעבר שהפסיק לעבוד לאחר התקפת-הלב שלו, מגלה שהמטעם האהוב עליו, מתוך ה"אשפה" הן דוקא עצמות עמודי-השדרה של בעלי-בקר. תימניה עטופת-שביס, הסרת גיל, ממלאה את סל-הקבס שלה בשרשרת אינסופית של מעיים. בזמנו, היא נהגה להאכיל בזה את החתול שלה. מאז שנפטר בעלה והפרנסה אפסה, גילתה שהיא יכולה להצטרף לארוחתה של החתול.

ויש בזבל גם בעלות-יוזמה שהשתלטו על ערימות אשפה מסוימות, מובחנות

דליה ששון בת היוו מוכרת פטרז'וליה בשוק שכונת התקווה. חנותה כוללת ארגז-סוהרה מורכב על שלד עגלת-ינוק. כמה היא מרויחה? זה כמו פיס, פעם משהו ופעם חבל על הזמן.

המוכרת הצעירה

מהאחרות. הן קיבלו זיכיון מבעל האטליו, המוכר להן את שיירי העור, העצמות וה"שומן שאינם ניתנים למכירה ללקוחות. בעלת הזיכיון משלמת 25 אגורות לקילו, מוכרת למעוניינים בחצי ל"י הקילו.

★ ★ ★

אצבע מאשימה

כך מתבצע חוק חינוך-חובה בשוק ה"כרמל, ובעשרות שוקים ומרכזי מלאכה ומסחר אחרים ברחבי הארץ. זהו הנוף הפיזי והחברתי לו חשופים מאות אורחי המחר של ישראל.

נכון שלא כולם נמצאים שם בגלל מצוקת הפרנסה בבית. נכון שישנם ילדים שסתם ברחו מבית-הספר. אולם הרוב הוא שם בעל-כורחו. ילד נורמלי לא יבקר להיות במצבם של יצחק ודליה — במקום לשבת נקי ומצוחצח בכיתה, בין חברים.

העובדה שהם נמצאים במקום בכיתה, בשוק הכרמל, ושישראל של 1970 — בה הוקצבו 524 מליון ל"י לחינוך חובה — לא מצאה דרך לספק להם את הלימודים ספורות שהם מרויחים מבלי שייאלצו לעזוב את בית-הספר — מהווה האשמה חמורה נגד ישראל זו.

שתי אלמוניות אוספות לסרן מזון מתוך הפסולת שנזרקה בשוק